

V KAKŠNIH STANOVANJIH OSTAJAMO DOMA MED EPIDEMIJO COVID 19?

Ugotovitve spletne ankete o vplivu epidemije Covid 19
na stanovanjske razmere in kakovost bivanja

Pripravili:
Maša Hawlina
Anja Lazar
Rok Ramšak

IŠSP – Inštitut za študije stanovanj in prostora, 2021

KAZALO

Uvod.....	1
Demografski podatki	1
Stanovanjsko stanje anketirancev.....	4
O vplivu epidemije na delo in stanovanjski POLOŽAJ	8
Stanovanjski položaj najemnikov	12
Stanovanjski položaj lastnikov s stanovanjskim kreditom	15
Obremenjenost s stanovanjskimi stroški.....	17
O stanovanjskih razmerah in kakovosti bivanja.....	18
Poziv k ukrepom	22

UVOD

Epidemija je v vseh pogledih temeljito pretresla naša življenja. Še pomembnejša je postala stalnica varnega in stabilnega domovanja, ki nezanemarljivemu deležu prebivalstva še vedno ni zagotovljena. V obdobju samoizolacije je naš bivalni prostor še dodatno pridobil na pomenu - postal je delovni prostor, šola, igralnica, telovadnica in še marsikaj. Zato ne smemo pozabiti, da v Sloveniji marsikdo biva v stanovanju, ki je neprimerno že za običajno življenje, kaj šele za epidemiološko situacijo, ko smo bili (skoraj) vsi primorani 'ostati doma'.

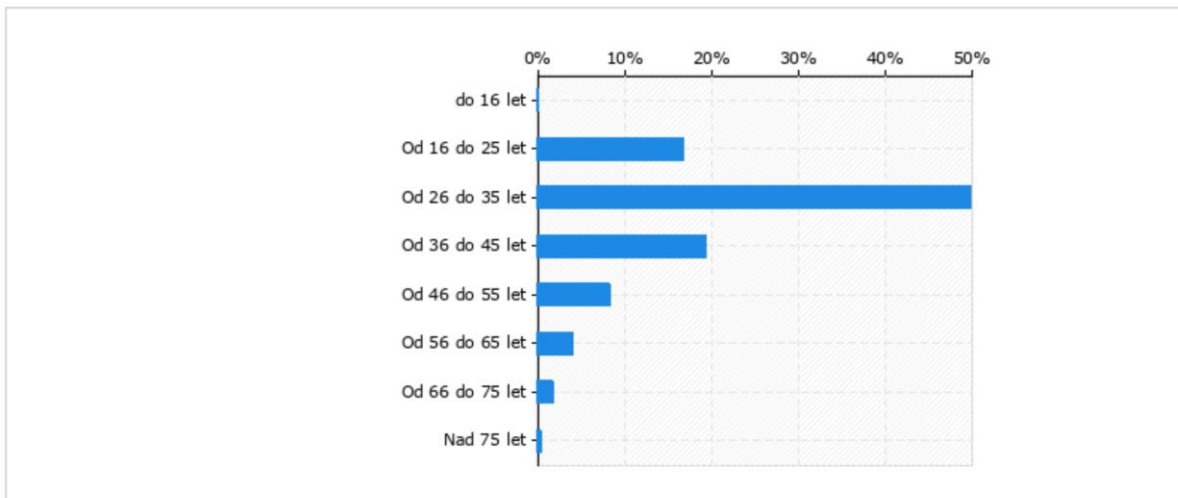
16. novembra 2020 smo v javnost lansirali spletno anketo »V kakšnih stanovanjih ostajamo doma?«, katere rezultati so ponudili uvid v stanovanjske razmere v katerih naj bi izpolnjevali navodilo vlade: »Ostani doma«. Diseminacija vprašalnika je potekala predvsem preko socialnih omrežij ter preko spletnih novičnikov. Zadnji anketni vprašalnik je bil izpolnjen 20. decembra 2020. V tem času smo pridobili 791 ustrezno rešenih vprašalnikov.

Anketa ni bila zastavljena popolno in je imela določene pomanjkljivosti; med anketiranci je bilo več mladih in žensk, ki največkrat prihajajo iz Osrednje Slovenije, tako da iz vzorca ne moremo posploševati na celotno populacijo. Pri nekaterih vprašanjih, nismo predvideli možnosti znatnega izboljšanja situacije med epidemijo, na kar so nas reševalci ankete opozorili pri odprtem vprašanju. Ne glede na omejitve in določene pomanjkljivosti ankete, so nam odgovori ponudili dragocen uvid v to, kako anketiranci ocenjujejo svoje stanovanjsko stanje v času epidemije. Ker je bila anketa aktivna nekje v sredini drugega vala in ker epidemiološko stanje še vedno traja, je možno sklepati, da se je situacija v nekaterih primerih do danes še dodatno poslabšala ali pa se še bo.

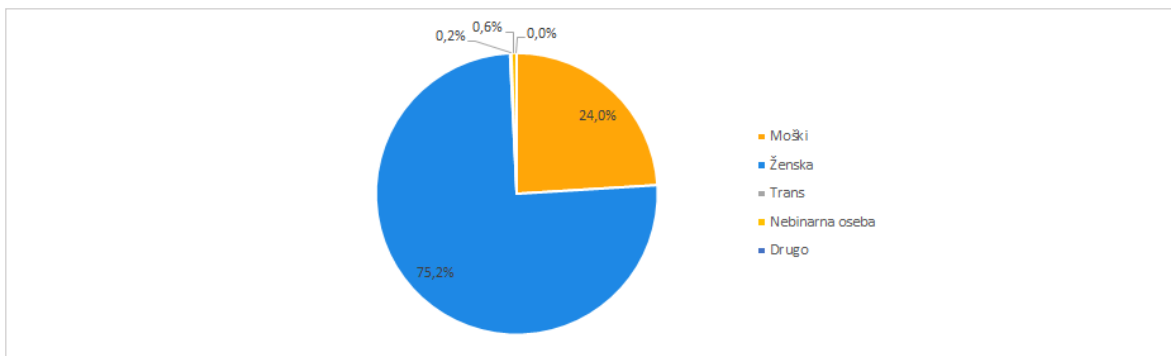
DEMOGRAFSKI PODATKI

Na demografska vprašanja je odgovorilo 658 anketirancev. Iz teh podatkov se vidi, da je vzorec prevladujoče ženskega spola (63 %), iz Osrednje Slovenije in prevladujoče mlajši od 35 let (67 %). Kar polovica anketirancev sodi v starostno skupino »od 26 do 35 let«. S podobnimi deleži anketirancev sledita starostni skupini »od 36 do 45 let« z 19 % deležem in »od 16 do 25 let« s 17 % deležem. Izrazito nizek delež vzorca predstavljajo starejši - le 6 % anketirancev je starejših od 56 let. Na takšno sestavo vzorca je najpomembneje vplivalo dejstvo, da je bil vprašalnik spletni ter metoda diseminacije, ki je praviloma bližje mlajšim. Med anketiranci je največ zaposlenih za nedoločen ali določen čas in ima neto mesečne dohodka na člana gospodinjstva med 871,99 EUR in 1052,75 EUR.

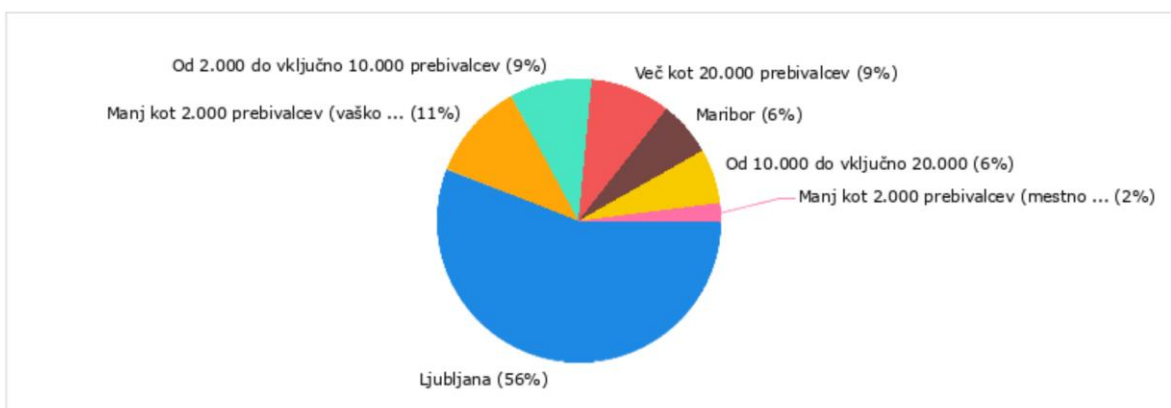
Starost (n = 658)

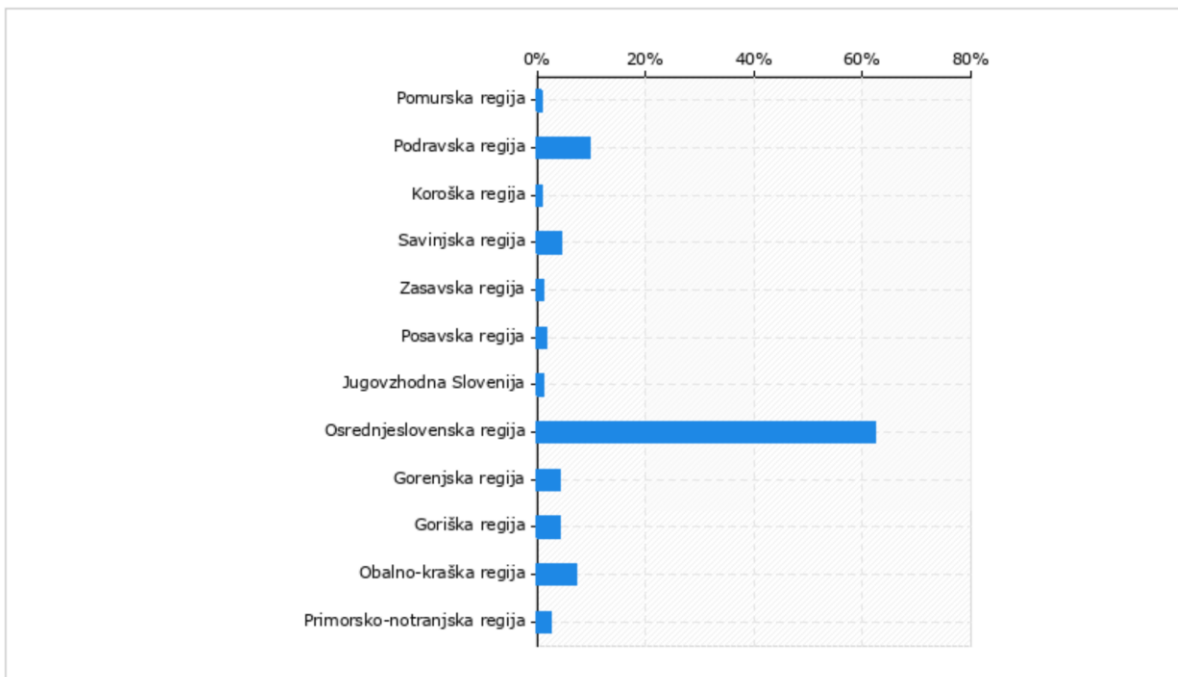
Spol (n = 658)

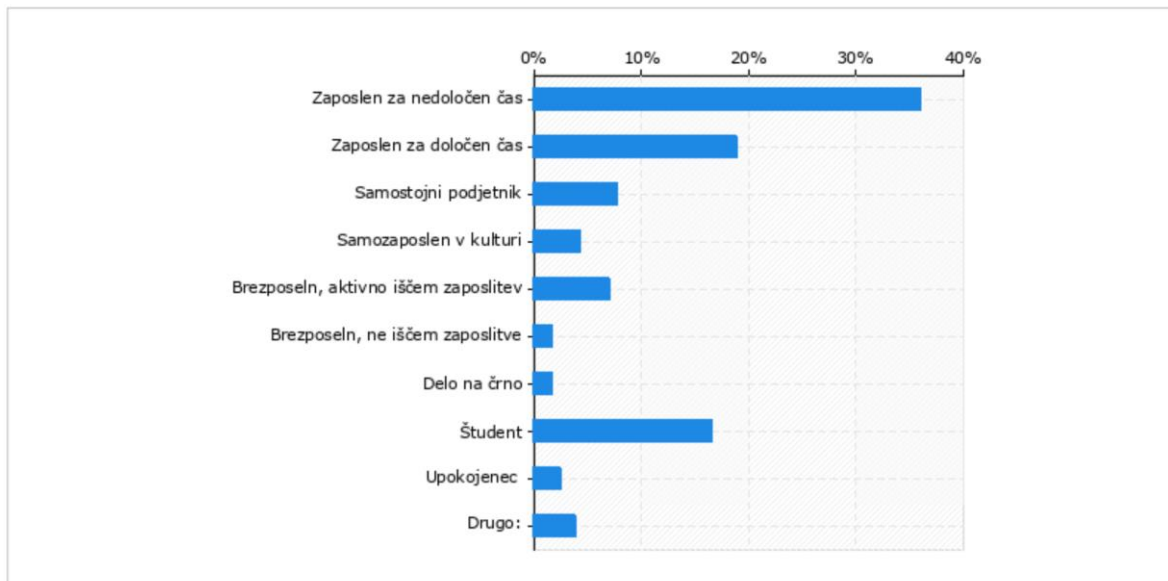
V katerem kraju stanujete oz. koliko prebivalcev ima kraj v katerem stanujete? (n = 658)

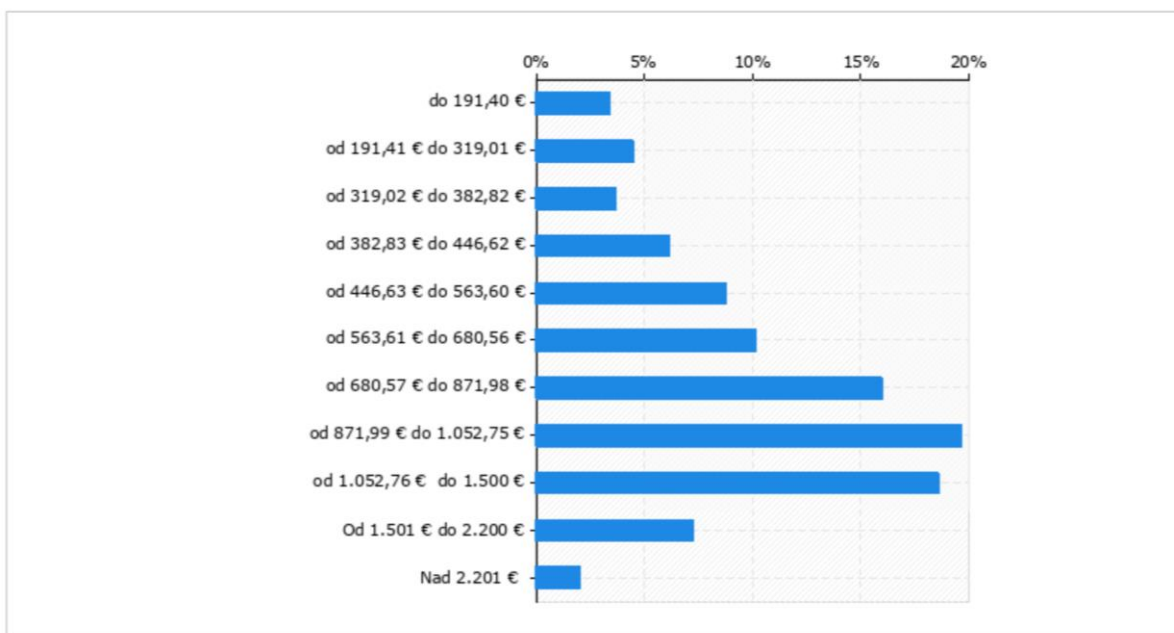
V kateri statistični regiji bivate? (n = 658)

Kakšen je vaš delovni status? (n = 658)

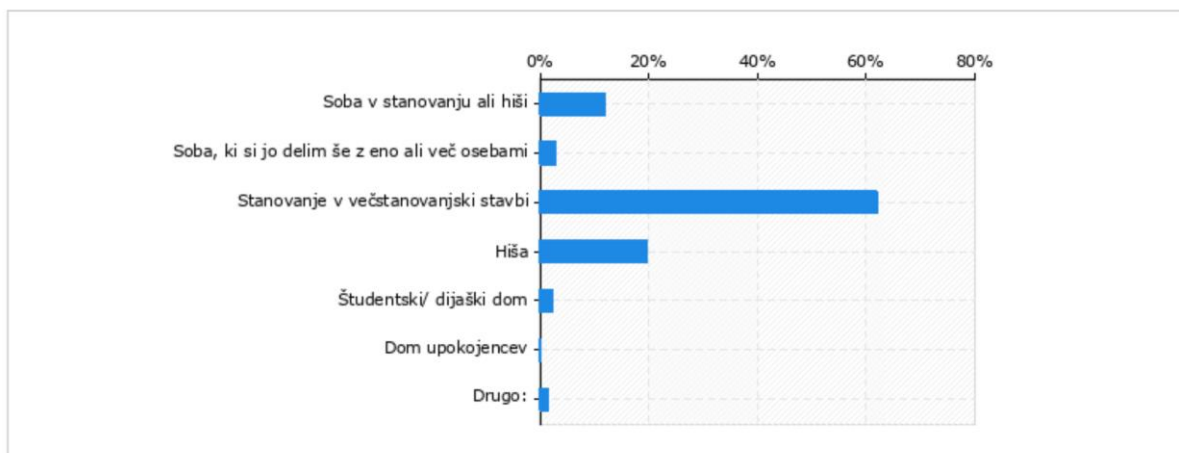
Kakšen je vaš razpoložljiv (neto) mesečni dohodek na člana gospodinjstva? (n = 651)

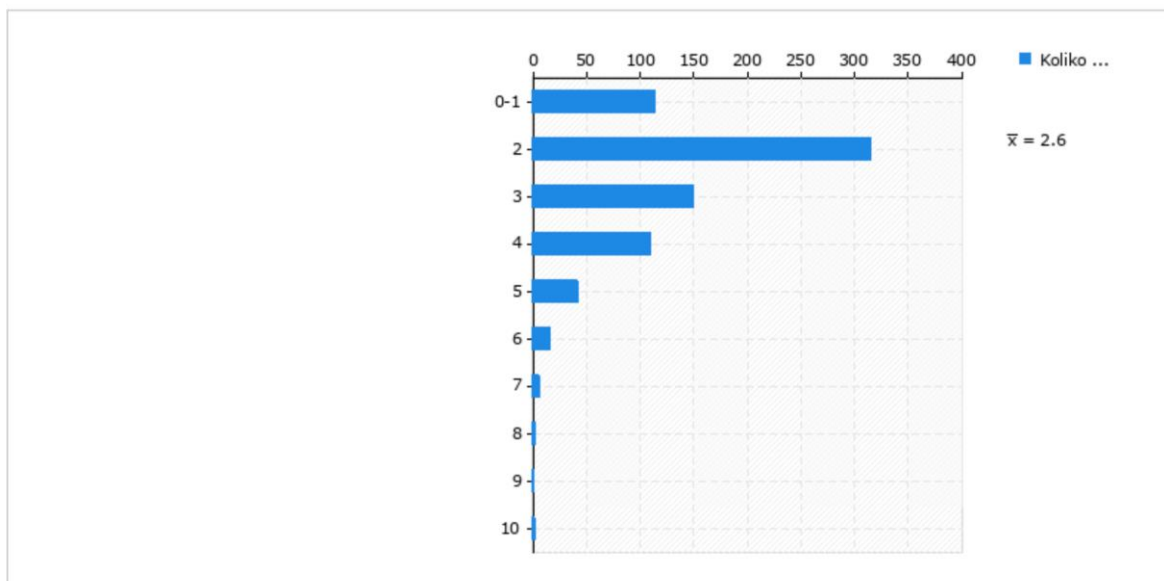
STANOVANJSKO STANJE ANKETIRANCEV

Med anketiranci je večina živela v stanovanju v večstanovanjski stavbi. S partnerjem ali partnerko je živel 59 % vprašanih, s starši 17 %, z otroki 26 %, samih 14 %, s prijatelji 8 % in s sostanovalci, s katerimi niso v prijateljskih ali sorodstvenih vezeh 5 %, ostali so živeli v drugačni gospodinjski sestavi. V povprečju so anketiranci živeli v gospodinjstvu z 2,6 člani, v trisobnem stanovanju velikosti 72 m² (v površino ni všteta površina balkona, kleti...).

Kje živite? (n = 791)

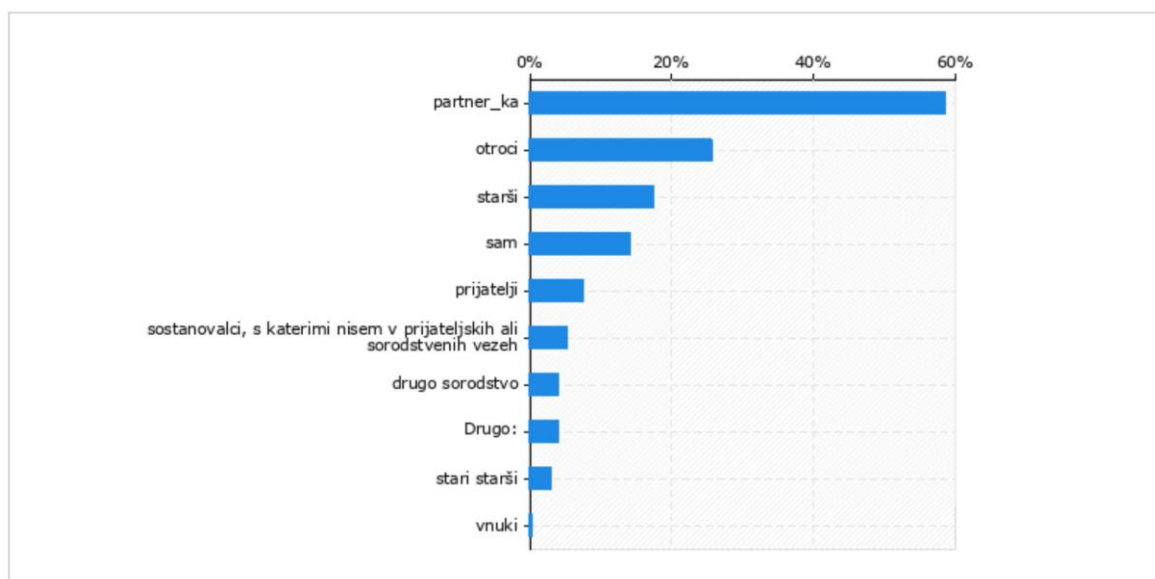

Koliko članov ima vaše gospodinjstvo? (n = 750)

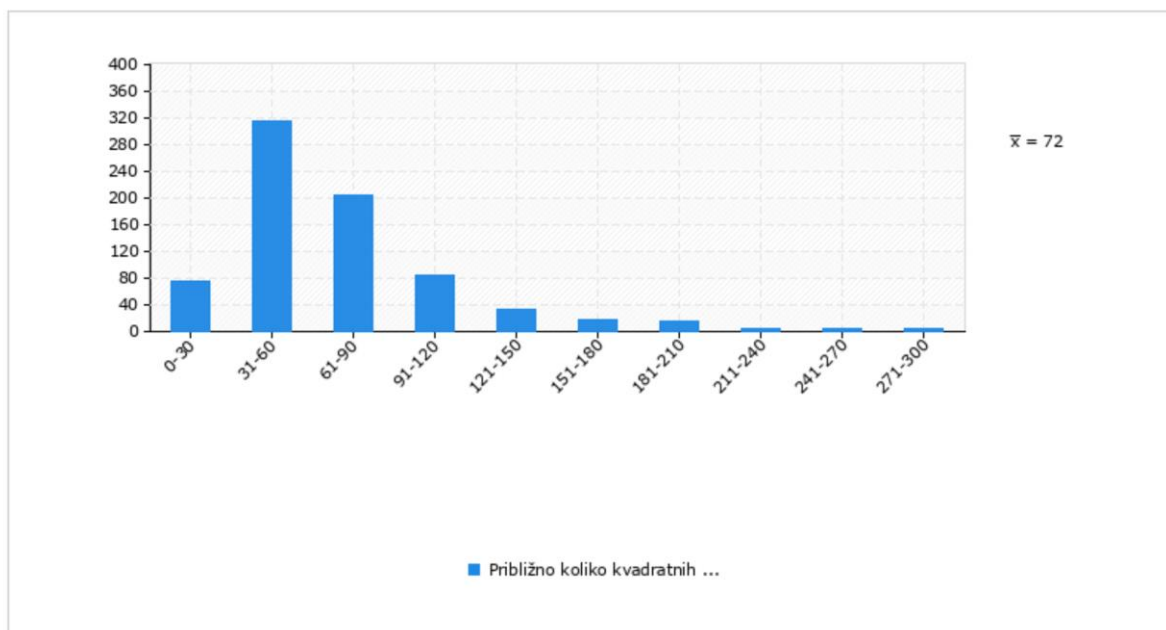

Sestava vašega gospodinjstva (lahko označite več): (n = 759)

Možnih je več odgovorov

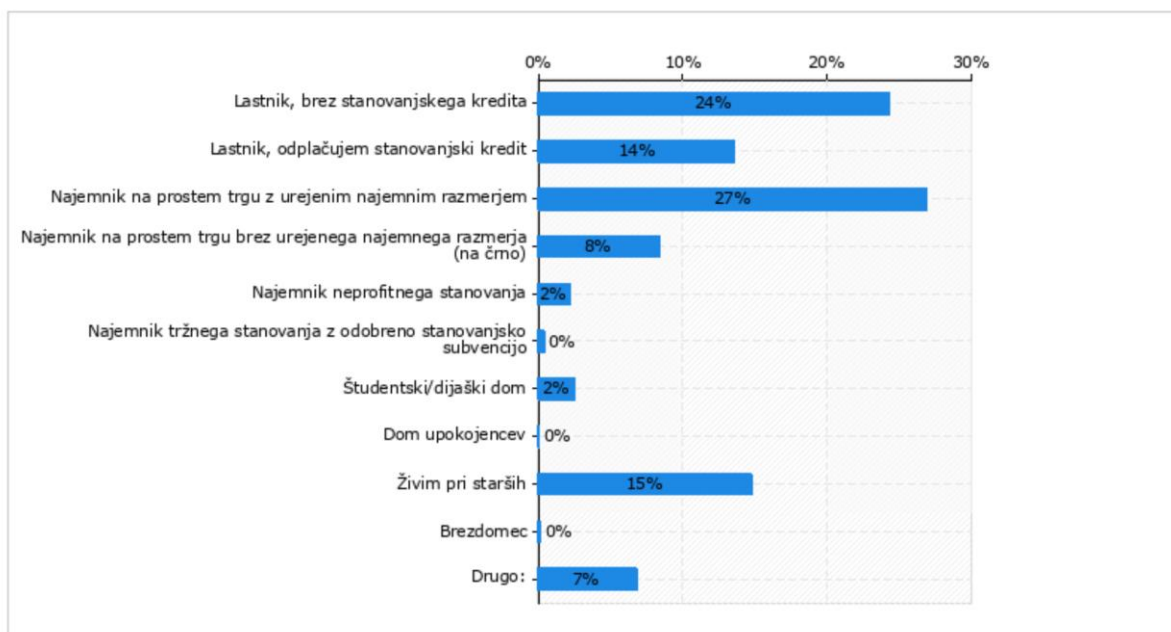

Približno koliko kvadratnih metrov ima vaše stanovanje (brez balkona, kleti, ...)? (n = 746)

Med anketiranci je 24 % lastnikov stanovanja, brez stanovanjskega kredita, in 13 % lastnikov z odprtim kreditom, 26 % je najemnikov na prostem trgu z urejenim najemnim razmerjem, 14 % jih biva pri starših, 2 % je najemnikov neprofitnega stanovanja, 2 % živi v študentskem oz. dijaškem domu, 7 % pa jih je v drugem tipu stanovanjskega razmerja, v slednjem primeru največkrat bivajo v uporabniškem stanovanju, ki je last drugih družinskih članov, največkrat staršev. Med anketiranci je bilo tudi kar 8 % takih, ki najemajo na črno.

V kakšnem stanovanjskem razmerju bivate? (n = 765)

Anketa je pokazala, da na črno ali sivo najema približno 20 % vseh najemnikov in da je stanje za najemnike tudi sicer precej težavno, saj so cene tržnega najema visoke, trg je nereguliran, pogodbe pa so kratkotrajne. Zaradi takšnih pogojev tržno najemniško stanovanje ne more

predstavljati varnega in stabilnega doma. Dolgoročno bo država morala zagotoviti sistem inšpekcijskega nadzora najemniškega trga, z namenom zagotovitve večje varnosti najemnikov. Davčne olajšave so primeren ukrep le kot spodbuda, ko najemodajalec zagotovi dolgotrajno pogodbo ter ugoden/dostopen najem. Kot samostojen ukrep pa nimajo znatnega učinka na večjo stopnjo legalnosti oddajanja, v nasprotju s tem, kot ga predstavljajo nekateri lastniki ter njihova interesna združenja.

“S partnerjem imava z lastnico stanovanja sklenjeno pogodbo, v kateri je zapisana cena le simbolična (1 €), dejansko ceno plačujeva na roko. Je pa zato ta znesek neprimerno nižji od tržnih najemnin za stanovanja primerljivih velikosti (300 €). Če bi plačevala tržno najemnino, bi bila cena 600 € ali več.”

“Največja skrb mene kot najemnika je, kam iti, če se lastnik nepremičnine odloči nepremičnino prodati. V tem primeru je edina opcija vrnitev k mami v 2-sobno stanovanje z otrokom vred in dolgotrajno iskanje nove, cenovno dostopne nepremičnine. To pomeni, da je otrok nekaj mesecev v drugem kraju (100 km stran) vse dokler ne najdem druge ustrezne nepremičnine, z urejenim najemnim razmerjem. Kot najemnik bivam že 22 let, a sem ustrezno najemno pogodbo in razmerje dobila šele pri zdajšnjem najemodajalcu (trenutno 4 leta). Pred tem pa sem doživela marsikaj, tudi selitev dobesedno čez noč. Ko imaš enkrat otroka to ni več hec.”

Zgodba zgornje anketiranke problematizira predlog Ministrstva za okolje in prostor v Zakonu o spremembah in dopolnitvah Stanovanjskega zakona (SZ-1E), ki želi pod pretvezo fleksibilizacije najemnega trga skrajšati odpovedne roke za najem. Ta ukrep bi že tako prekerno pozicijo najemnikov še dodatno otežil, medtem ko relevantnih pozitivnih učinkov na najemniški trg ne bi prinesel.

“Zelo bi mi bilo všeč, da bi se uvedli standardi glede določanje višine najemnine. Trenutno živim v dvosobnem stanovanju s kolegico. Ima večjo sobo, a plačujeva isto. To ni ok, take sobe bi se morale ceniti na kvadraturu kot v Nemčiji. Poleg tega bi se moralo v naprej opredeliti, ali se stanovanje oddaja z ali brez opreme, ali ima najemnik pravico, da zahteva odstranitev dotrajane opreme v stanovanju, ali ima najemodajalec dostop do kletnih prostorov! Pravzaprav, potrebno bi bilo več govoriti o dolžnostih najemodajalcev, ki menijo, da je vse na ramenih tistih, ki smo v stanovanju. Pa temu ni tako. Potrebno bi bilo tudi kaznovanje za oddajanje na črno! Skratka - standardi in dolžnosti!”

Rešitev stanovanjskega problema je trenutno veliki meri odvisno od družinskega ozadja. Tisti, ki nimajo sreče, da bi izhajali iz finančno dobro stoječih družin (ki si lastijo nepremičnino ali več njih), obupujejo in ne vidijo dobrih možnosti za kakovostno in varno bivanje.

“Živim v stanovanju, ki so mi ga kupili starši, ki mi lahko vedno tudi priskočijo na pomoč (finančno). Če pa ne bi imela finančno zmogljivih staršev, ki so voljni pomagati, bi bila situacija precej drugačna.”

“Moja stanovanjska situacija je varna zgolj zato, ker so mi starši pred dvajsetimi leti pomagali kupiti majhno, staro stanovanje, v takrat ne preveč priljubljenem delu Ljubljane. Med reševanjem ankete sem se počutila kot veleposestnica, v resnici pa mi je zaradi epidemije dohodek upadel za polovico in shajam zgolj zato, ker sem že sicer bolj puščavniške sorte.”

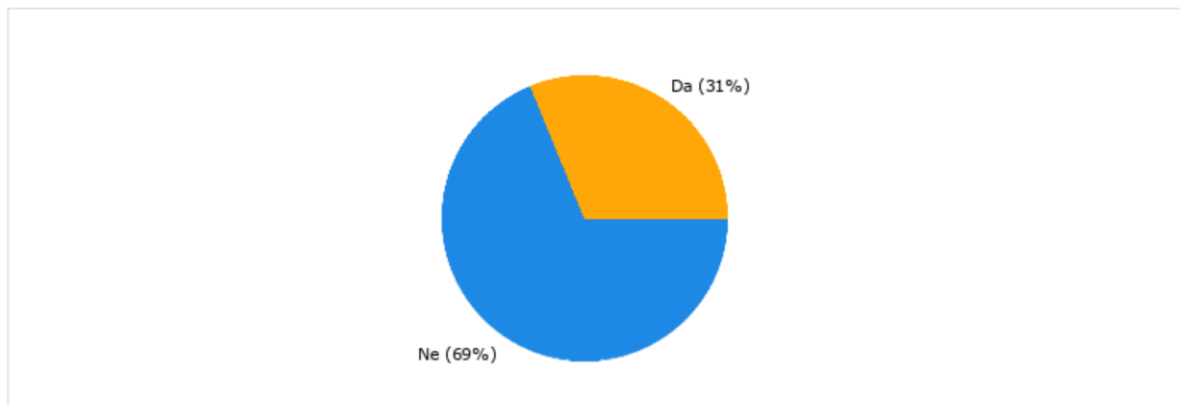
“Vsi moji kolegi, ki imajo stanovanje, so ga ali podedovali ali ga dobili od nekoga v družini ali so jim ga kupili starši. Pri meni tega ni, tako da bom očitno do konca življenja plačevala najemnine.”

“Trenutni ukrepi ovirajo mlade pri vstopanju na trg dela, kupovanju lastnega stanovanja in kvalitetnemu izobraževanju. V teh časih je skoraj nemogoče varčevati, kljub temu, da imava oba službe (jaz ob študiju celo dve, vendar enega dela zdaj ne morem opravljati, drugo pa opravljam na daljavo in v zmanjšanem obsegu po navodilu delodajalca). Pomoč pričakujeta tudi najini družini. Če ne bi imela stroškov s stanovanjem in bi šla nazaj domov, bi doma pričakovali, da bova prenavljala hišo (kar je razumljivo). Nemogoče se je osamosvojiti.”

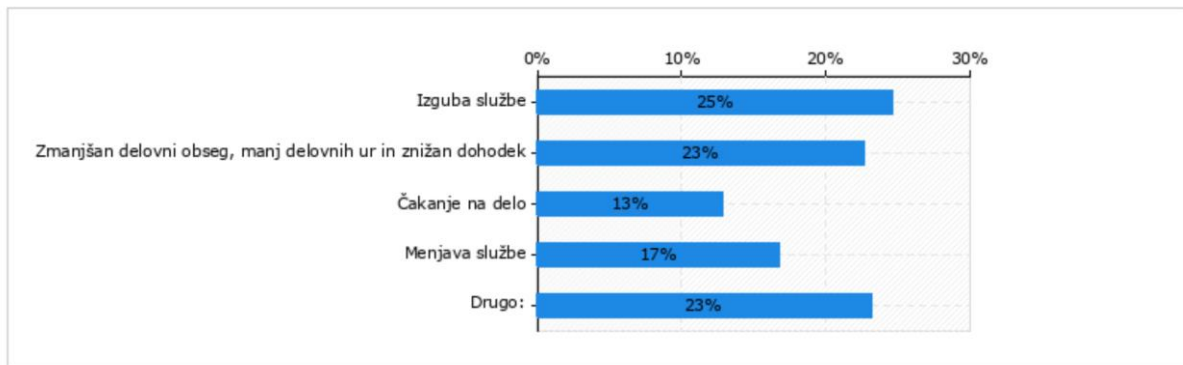
O VPLIVU EPIDEMIJE NA DELO IN STANOVANJSKI POLOŽAJ

V obdobju epidemije je 31 % vprašanih doživelo spremembo delovnega razmerja, v največ primerih je šlo za izgubo dela ali za zmanjšan delovni obseg, kateremu je sledilo znižanje prihodkov.

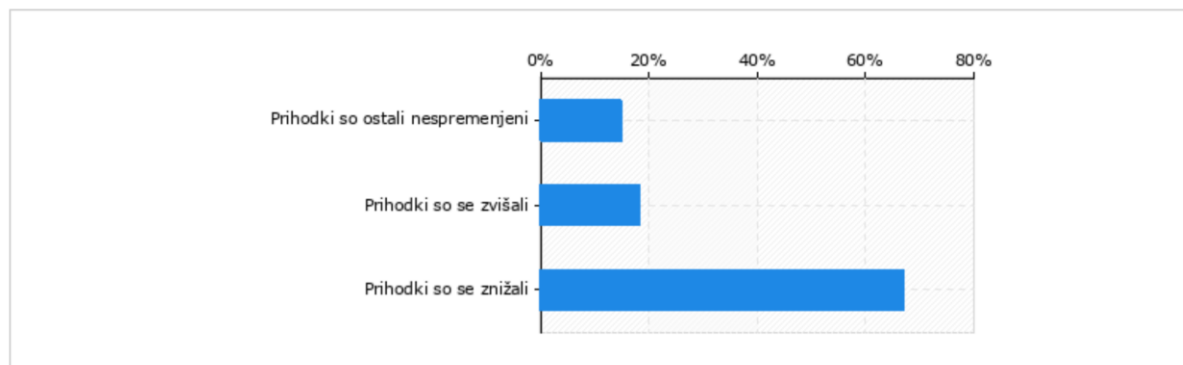
Ste v obdobju epidemije Covid-19 doživeli spremembo v delovnem razmerju? (n = 651)

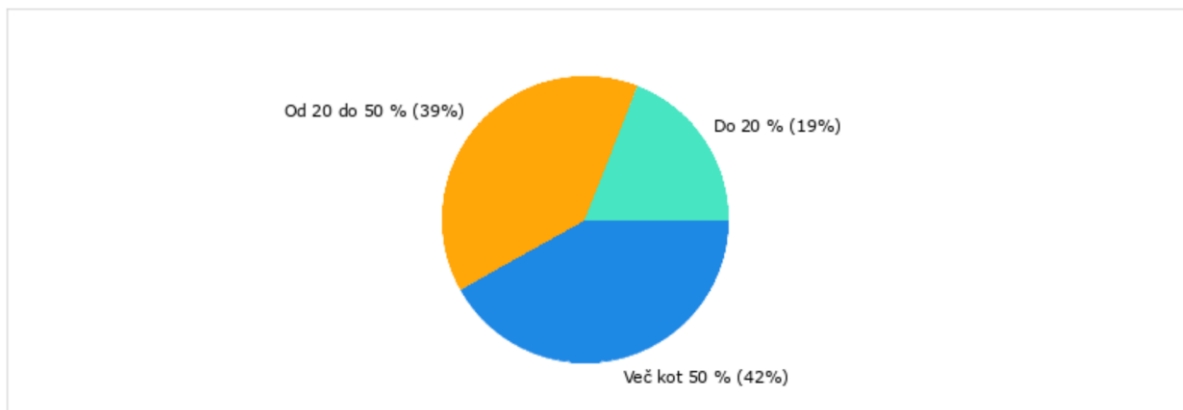
Kakšna je bila spremembo v delovnem razmerju, ki ste jo doživeli? (n = 203)

Je epidemija ali z njo povezana ekonomska kriza vplivala na vaše prihodke? (n = 203)

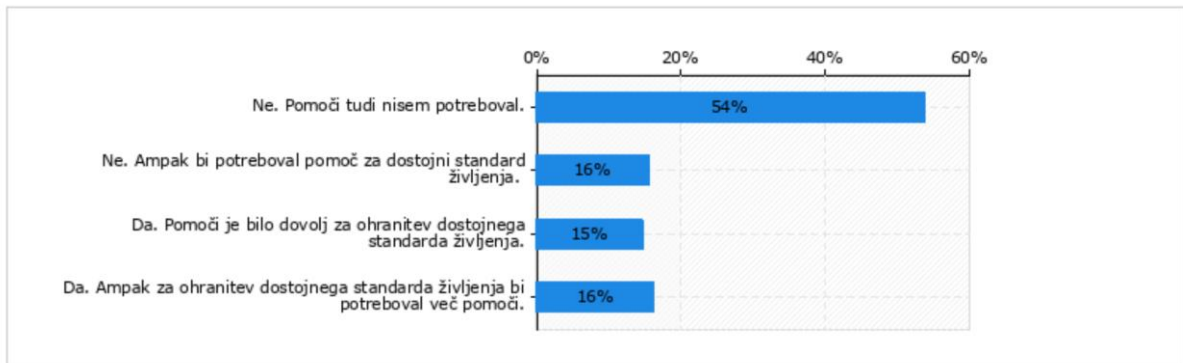

Za koliko so se vaši prihodki znižali? (n = 136)

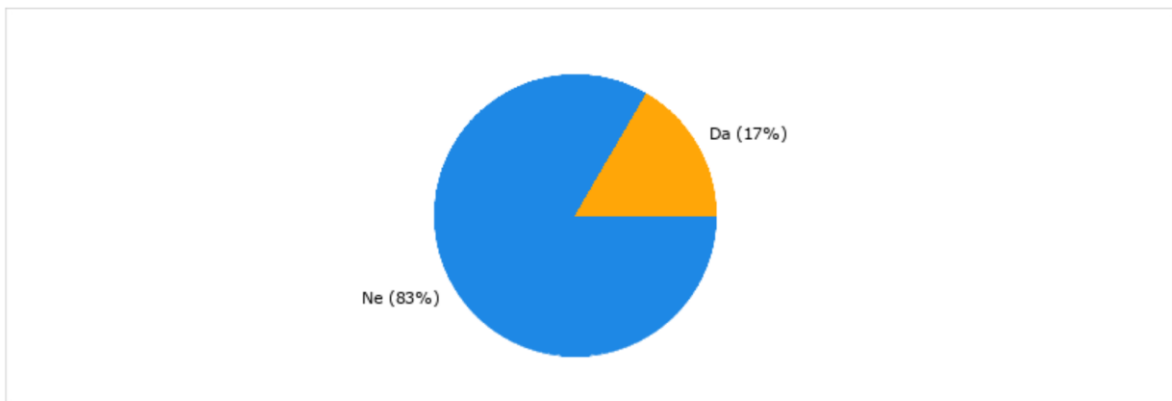
16 % anketirancev je odgovorilo, da ni bilo deležnih pomoči iz vladnih proti-kriznih ukrepov, ampak bi tako pomoč potrebovali za dostojni standard življenja. 16 % jih je pomoč prejelo, a jim ta ni zadostovala za dostojno življenje, 15 % anketirancev pa je državno pomoč prejelo in je mnenja, da je ta zadoščala za ohranitev dostojnega standarda življenja.

Ste bili deležni kakršnekoli pomoči iz vladnih protikriznih paketov? (n = 651)

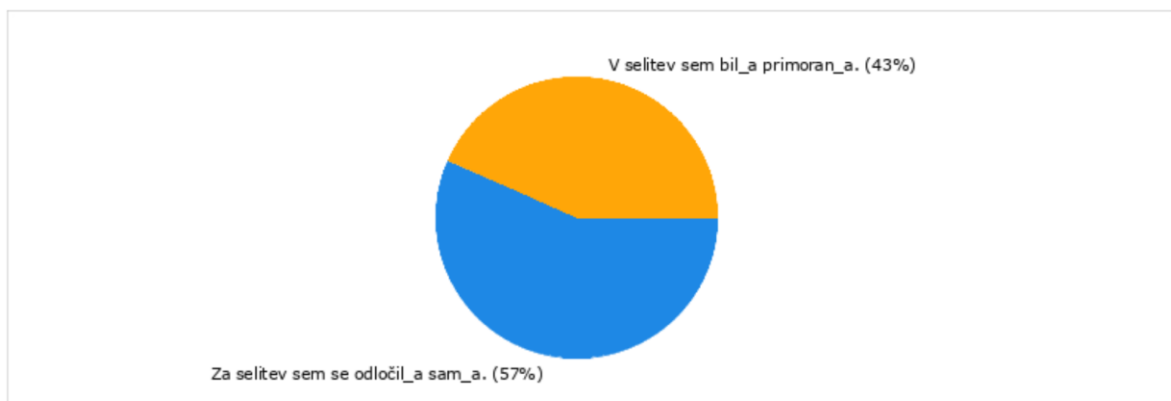

V času epidemije je domovanje zamenjalo 16 % anketirancev, od tega se jih je za selitev samih odločilo 57 %, 43 % pa je bilo v to primoranih zaradi različnih razlogov (npr. potek pogodbe, dvig najemnine, zaprtje študentskih domov). Za približno polovico je bila selitev trajna, za polovico pa začasna. V največ primerih so se anketiranci selili k staršem ali v drugo najemniško stanovanje.

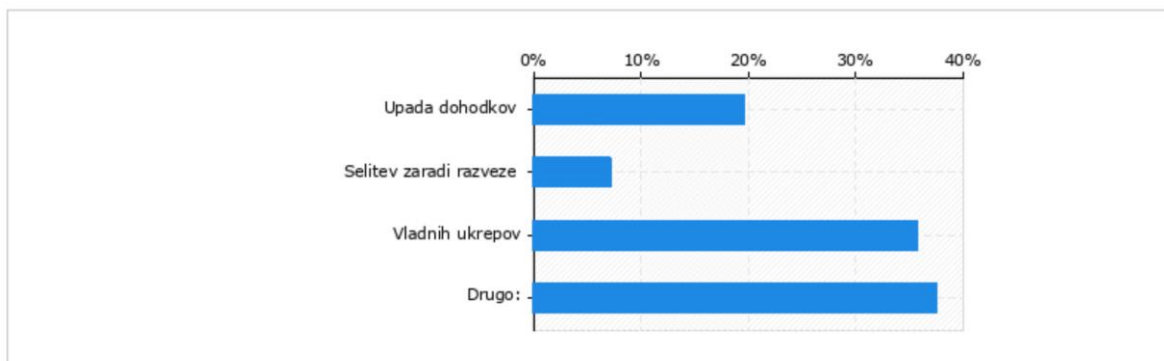
Ste v času epidemije zamenjali domovanje? (n = 771)

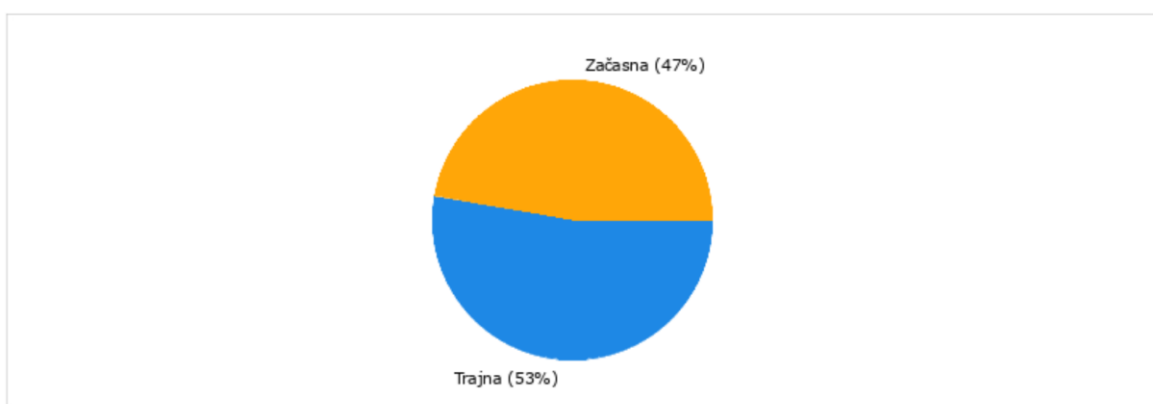
Ste se za menjavo domovanje odločili po lastni volji ali ste bili v to primorani? (n = 129)

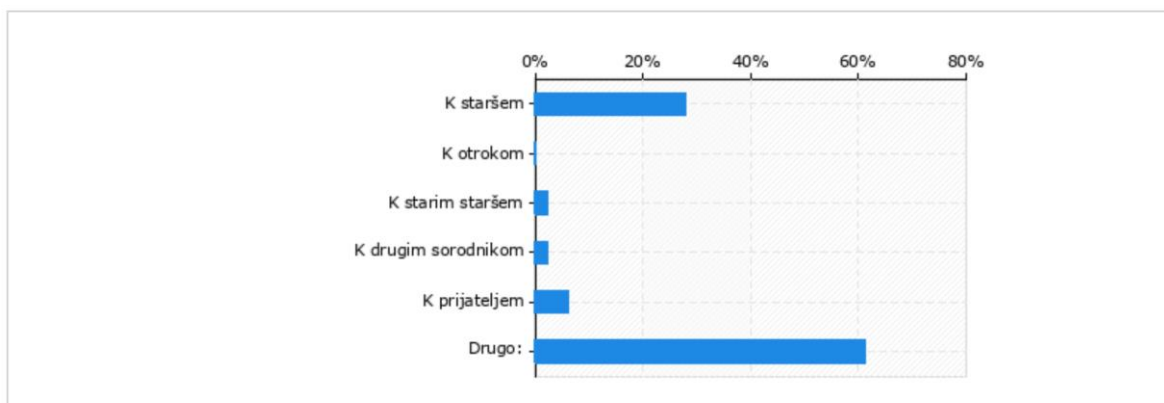
V selitev sem bil_a primoran_a zaradi: (n = 56)

Je (bila) selitev trajna ali le začasne narave? (n = 129)

Kam ste se preselili? (n = 129)

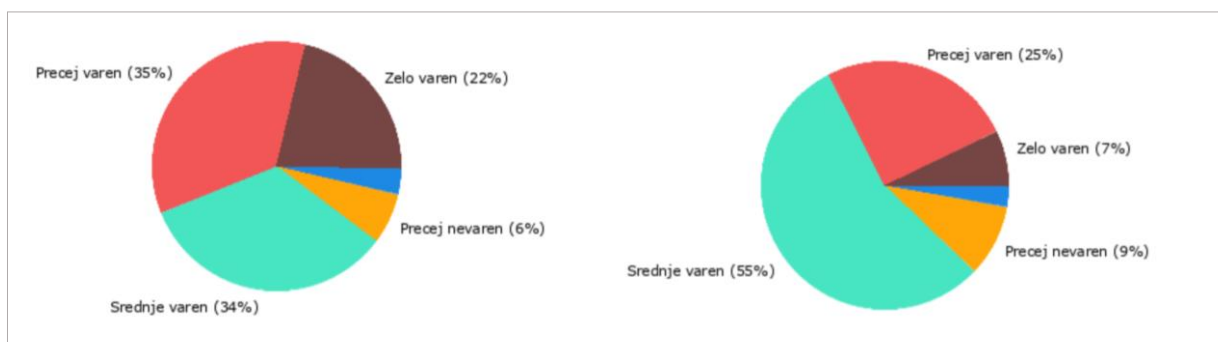

Med vsemi anketiranci (n=791) jih 19 % ocenjuje, da so bile njihove stanovanjske razmere že pred epidemijo negotove, od tega jih je 9 % mnenja, da je epidemija stvari še poslabšala, 10 % pa ocenjuje, da epidemija stanja ni izrazito poslabšala. 20 % anketirancev pravi, da so bile pred epidemijo njihove stanovanjske razmere stabilne, epidemija pa jih je poslabšala ali naredila negotove. Preostanek (61 %) anketirancev ocenjuje, da epidemija na njihov položaj ni vplivala ali pa se jim je stanje izboljšalo.

Med vsemi (n=686), ki so odgovorili na vprašanje »Kako varen je vaš trenutni stanovanjski položaj?«, je takih, ki ocenjujejo svoj trenutni stanovanjski položaj kot precej oz. zelo varen,

57 %. Med najemniki (n=248) pa je takih, ki bi svoj trenutni stanovanjski položaj opisali kot precej oz. zelo varen le 32%.

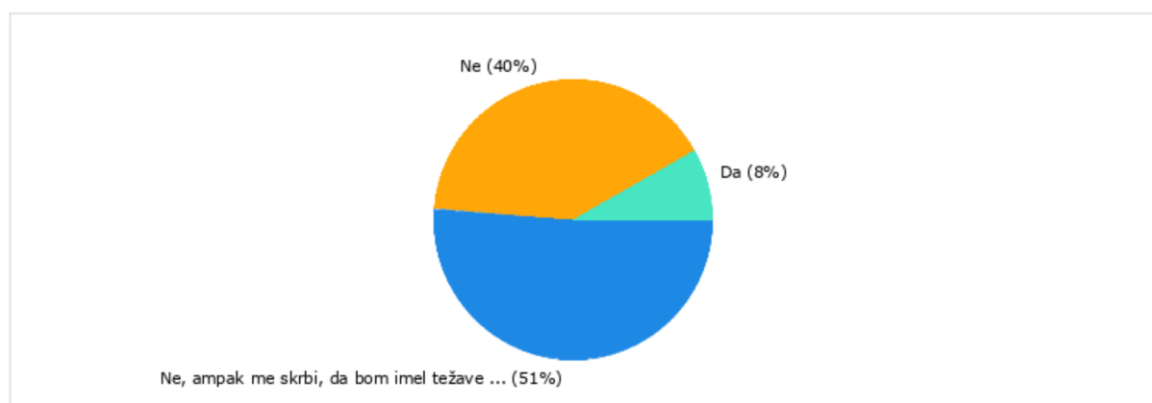
Kako varen je vaš trenutni stanovanjski položaj – Odgovor vseh anketirancev levo (n=686) in odgovor najemnikov desno (n=248)

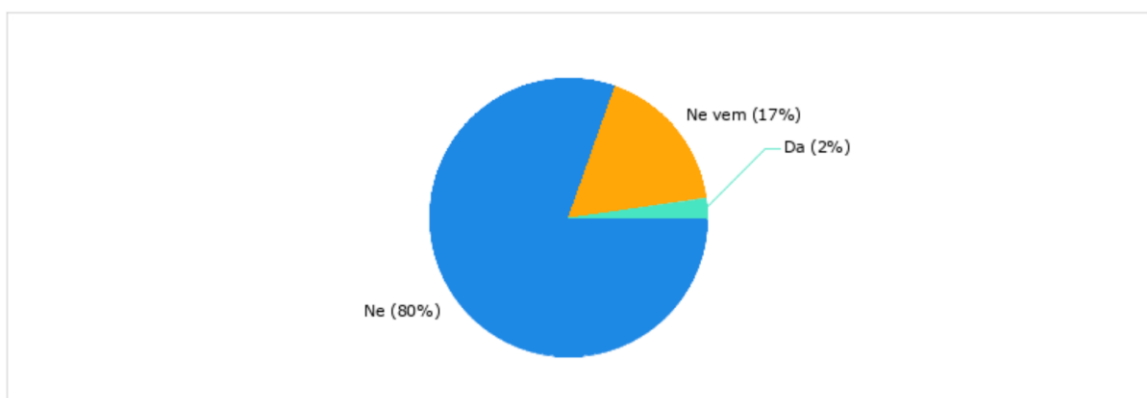
Stanovanjski položaj najemnikov

Med najemniki (n=290) jih ima 8 % težave s plačevanjem najemnine, 51 % trenutno nima težav, a jih skrbi, da bodo imeli težave v prihodnosti, 40% pravi, da s plačevanjem najemnine nima težave. Večina (80%) anketiranih najemnikov ocenjuje, da država v času epidemije ni dovolj zavarovala njihovega položaja.

Imate težave s plačevanjem najemnine? (n = 290)

Se vam zdi, da je država med epidemijo dovolj zavarovala položaj najemnikov? (n = 290)

Najpogostejše vzroki za težave oz. skrbi glede plačevanja najemnine so nižji prihodki zaradi manj dela (40%) ali izguba dela anketiranca ali drugega člana gospodinjstva (15%).

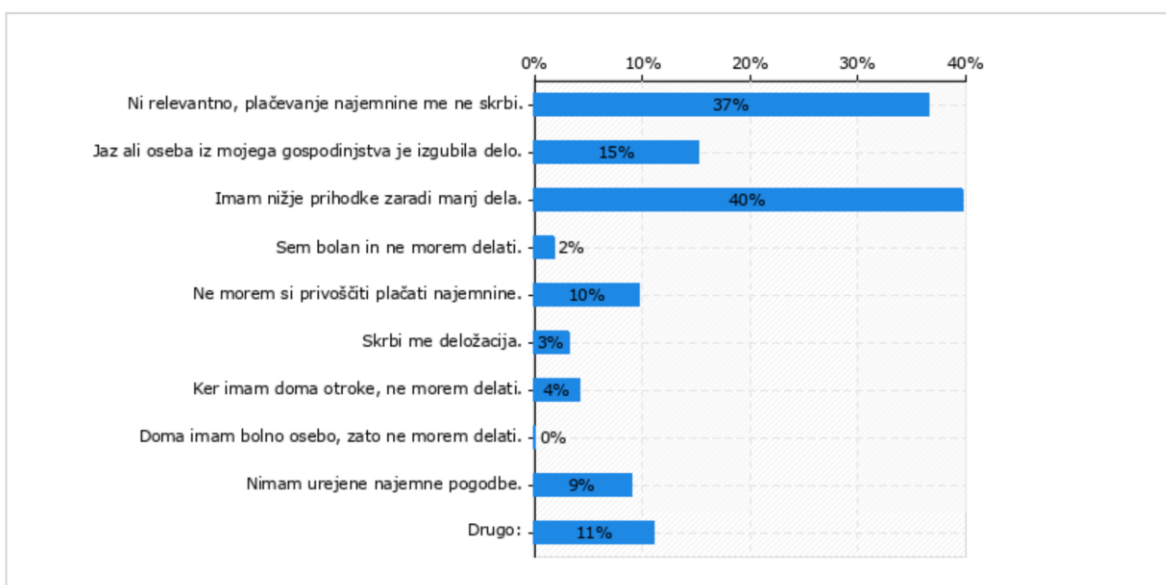
»Zaradi obveznega zaprtja našemu podjetju grozi propad.«

»Zaposlena sem zgolj za določen čas in še to polovično. Če ne bo projekta, ne bo prihodka.«

»Ko se konec leta konča projekt v katerem sem zaposlen, bo obdobje skrajšane zaposlitve in upad dohodka.«

Če imate težave s plačevanjem najemnine ali pa vas skrbi da bo plačevanje najemnine postalo težje v prihodnje, s katerimi težavami se soočate? (n = 290)

Možnih je več odgovorov

Dodatno jih obremenjujejo tudi visoke cene najemnin primernih stanovanj.

»Skrbijo me visoke najemnine, v kolikor bi iskala karkoli večjega, trenutno namreč živim v stanovanju, ki ima 18 m².«

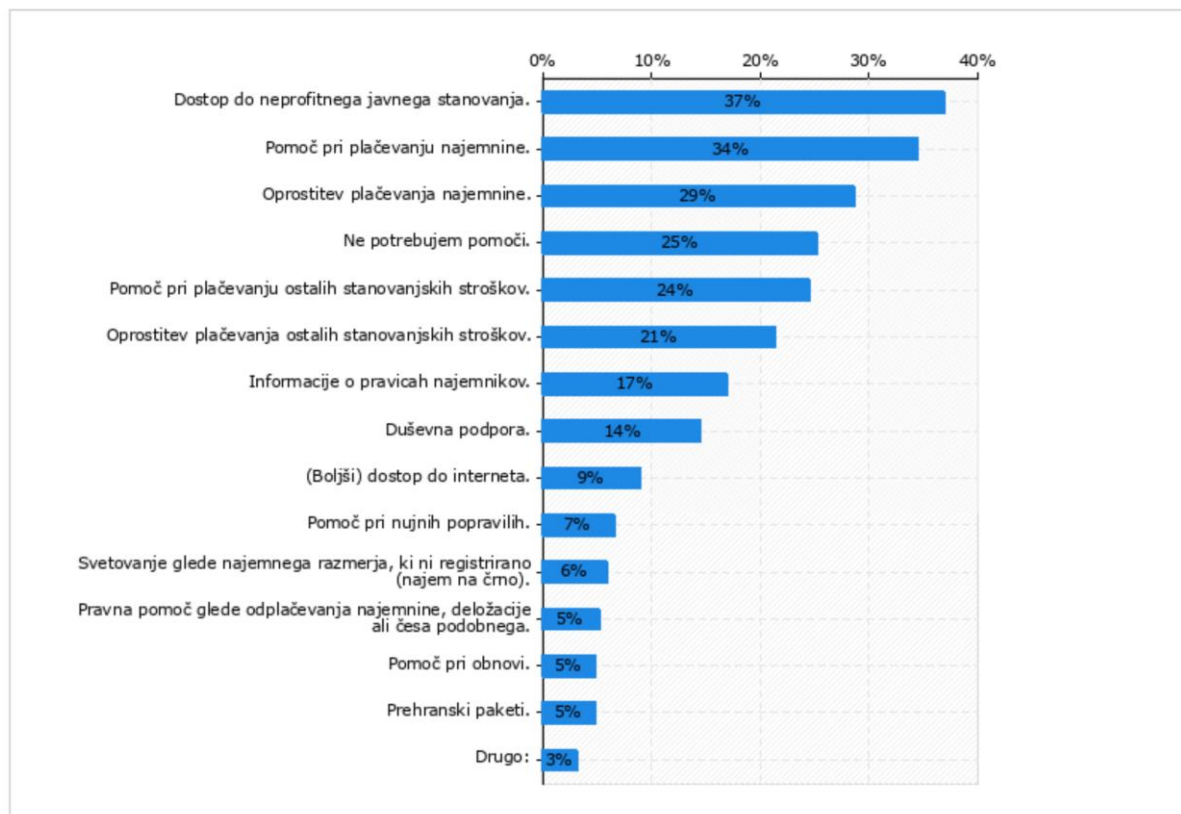
»Kot samska oseba si ne morem privoščiti najema stanovanja, finančno mi znese le za sobo. Če izgubim delo, se bom morala preseliti v domači kraj k staršem, na drugi konec Slovenije.«

Medtem ko 25 % anketiranih najemnikov pravi, da kot najemniki ne potrebujejo nobene pomoči med epidemijo, jih 37 % pogreša dostop do neprofitnega stanovanja, 29 % bi

potrebovalo pomoč v obliki oprostitve plačevanja najemnine oz. 21 % oprostitve plačevanja ostalih stanovanjskih stroškov časa epidemije. 34 % bi potrebovalo pomoč pri plačevanju najemnine in 24 % pomoč pri plačevanju ostalih stanovanjskih stroškov. Kar nekaj anketirancev je tudi mnenja, da bi potrebovali več informacij o pravicah najemnikov (17%).

Kakšna pomoč bi vam v času epidemije prišla najbolj prav kot najemniku? (n = 290)

Možnih je več odgovorov

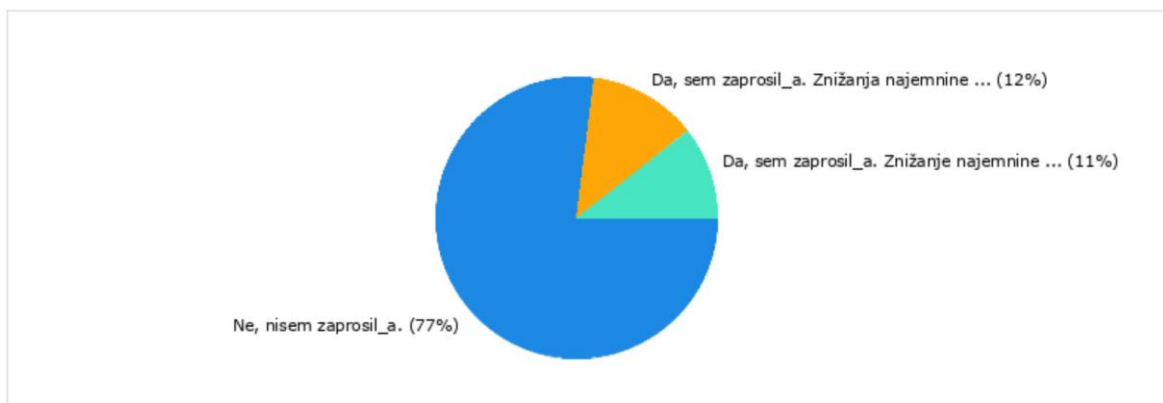
Anketiranci pa so izpostavili tudi, da pogrešajo bolj aktivno vlogo države pri urejanju stanja na najemnem trgu.

»Pogrešam postavitev regulirane tržne najemnine in spodbujanje pogodb za daljše časovno razmerje (kot pa le 1 leto).«

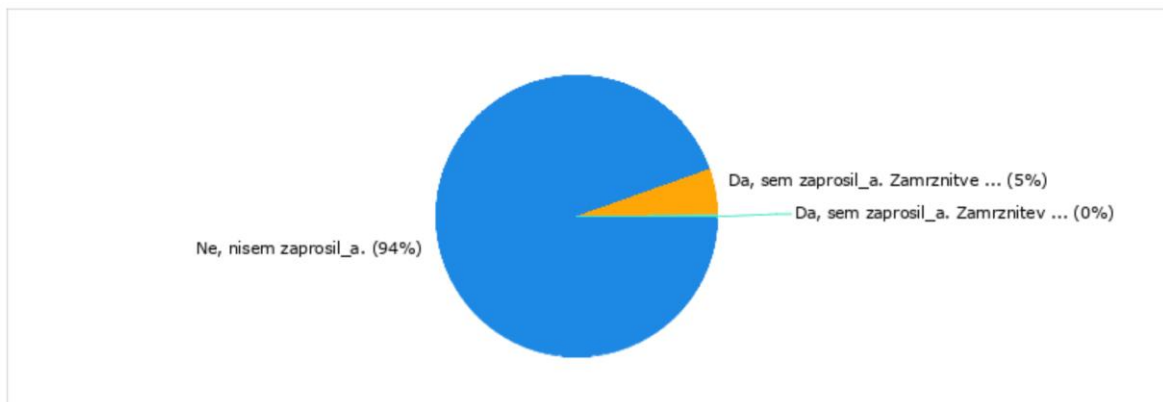
»Država naj obdavči prazne nepremičnine in ta denar nameni za gradnje novih neprofitnih stanovanj.«

Večina najemnikov (77 %) v času epidemije sicer ni zaprosilo za znižanje najemnine, med tistimi, ki so za znižanje zaprosili, so približno polovici znižanje odobrili (11 %), polovici pa ne (12 %). Za zamrznitev najemnine ni zaprosil skoraj nihče od vprašanih (94 %). Od tistih, ki so za zamrznitev zaprosili, so le-to odobrili le enemu. Za odlog plačevanja najemnine tudi ni zaprosil skoraj nihče (92 %), približno 3 % so odlog plačevanja najemnine odobrili, približno 6 % pa ne.

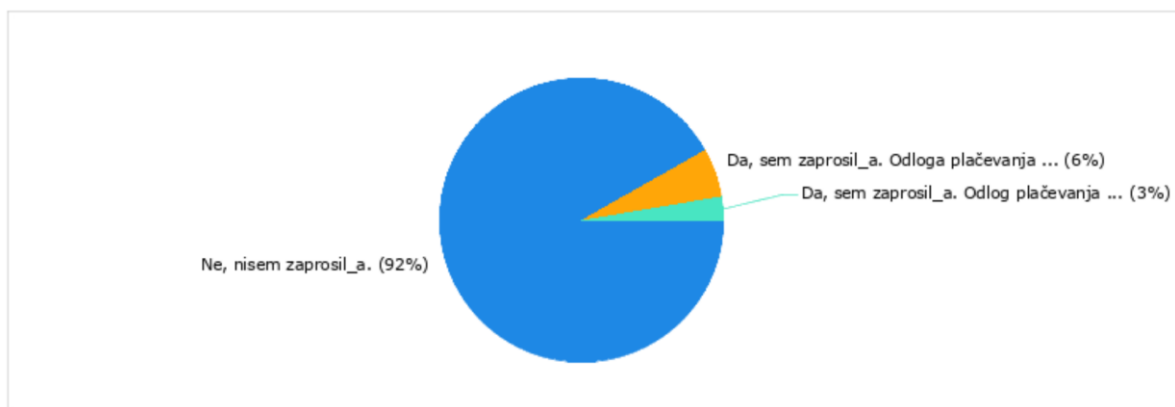
Ste med epidemijo najemodajalca zaprosili za znižanje najemnine in ali so vam ga odobrili? (n = 290)

Ste med epidemijo najemodajalca zaprosili za zamrznitev najemnine in ali so vam le-to odobrili? (n = 290)

Ste med epidemijo najemodajalca zaprosili za odlog plačevanja najemnine in ali so vam ga odobrili? (n = 290)

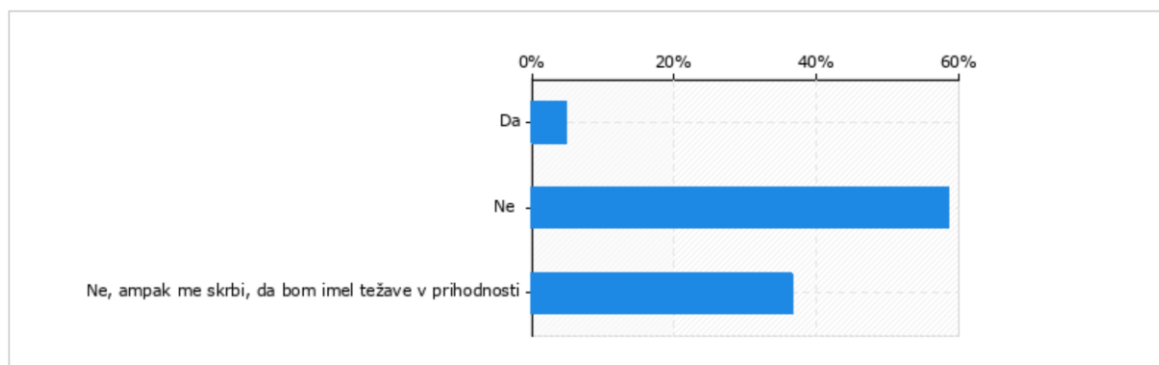

Stanovanjski položaj lastnikov s stanovanjskim kreditom

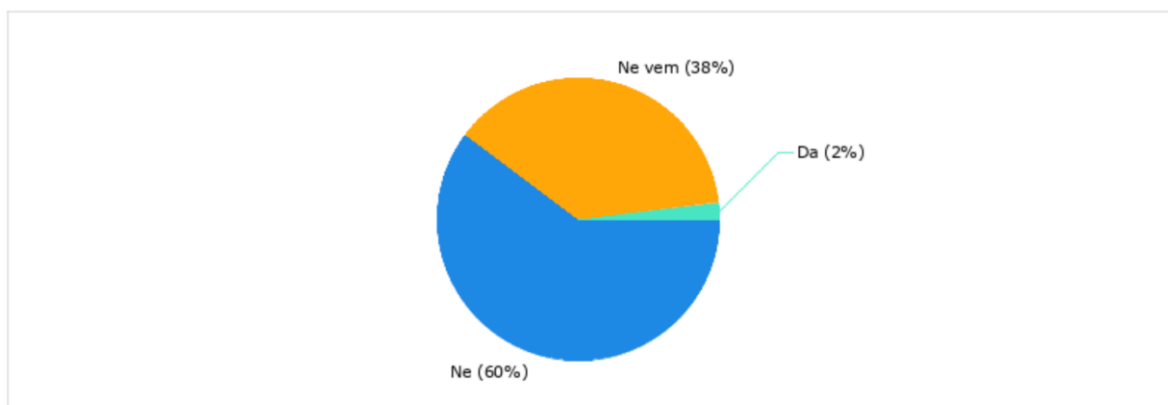
Med lastniki, ki odplačujejo kredit (n=104), jih ima 5 % težave z odplačevanjem, 59 % nima težav, 37 % pa zaenkrat težav nima, a jih skrbi, da bodo imeli težave v prihodnosti. Iz česar lahko sklepamo, da so lastniki s krediti vseeno v nekoliko boljšem položaju kot najemniki. Lastniki so večinoma (60%) mnenja, da država med epidemijo ni dovolj zavarovala njihovega

položaja, 2% je mnenja, da je država naredila dovolj, 38% pa je na to vprašanje odgovorilo z ne vem.

Imate težave z odplačevanjem stanovanjskega kredita? (n = 104)

Se vam zdi, da je država med epidemijo dovolj zavarovala položaj lastnikov stanovanj, z odprtim stanovanjskim kreditom? (n = 103)

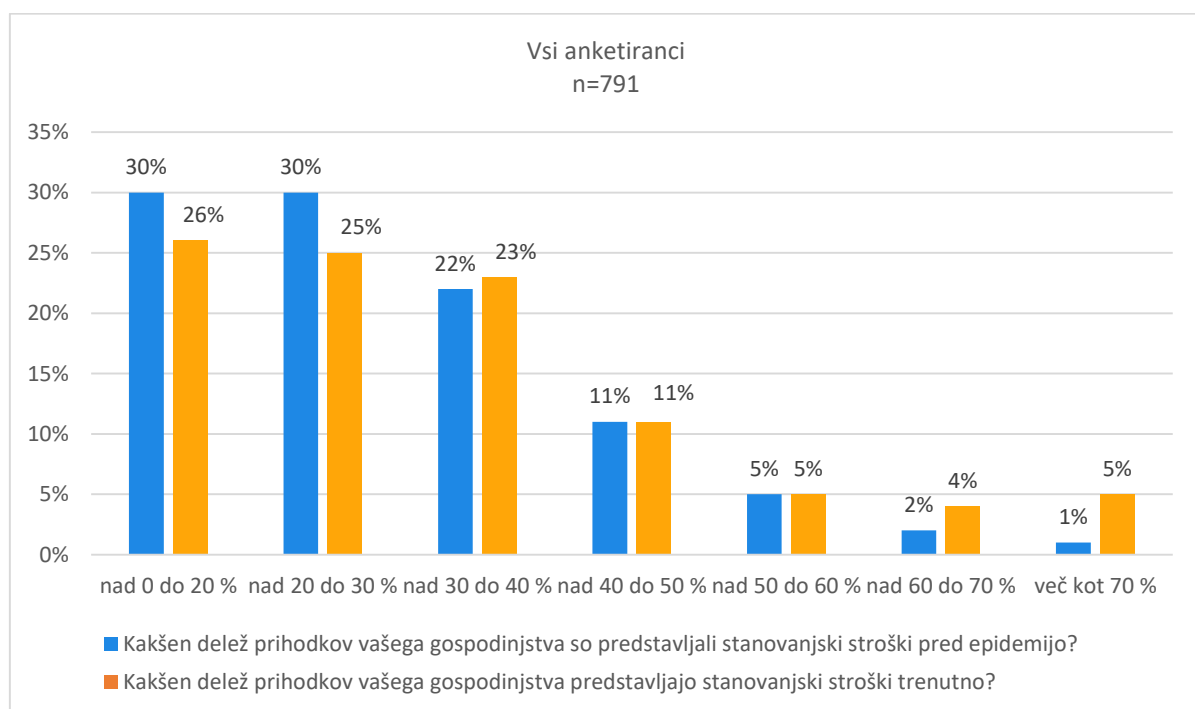
Anketirani lastniki s kreditom se srečujejo s težavami predvsem zaradi nižjih prihodkov, ki so povezani z nižjim obsegom dela (26 %), nezmožnostjo opravljanja dela, ker so bili otroci doma (13 %), z izgubo službe nekoga iz skupnega gospodinjstva (8 %). Za 8 % vprašanih pa so postali stroški odplačevanja kredita previsoki.

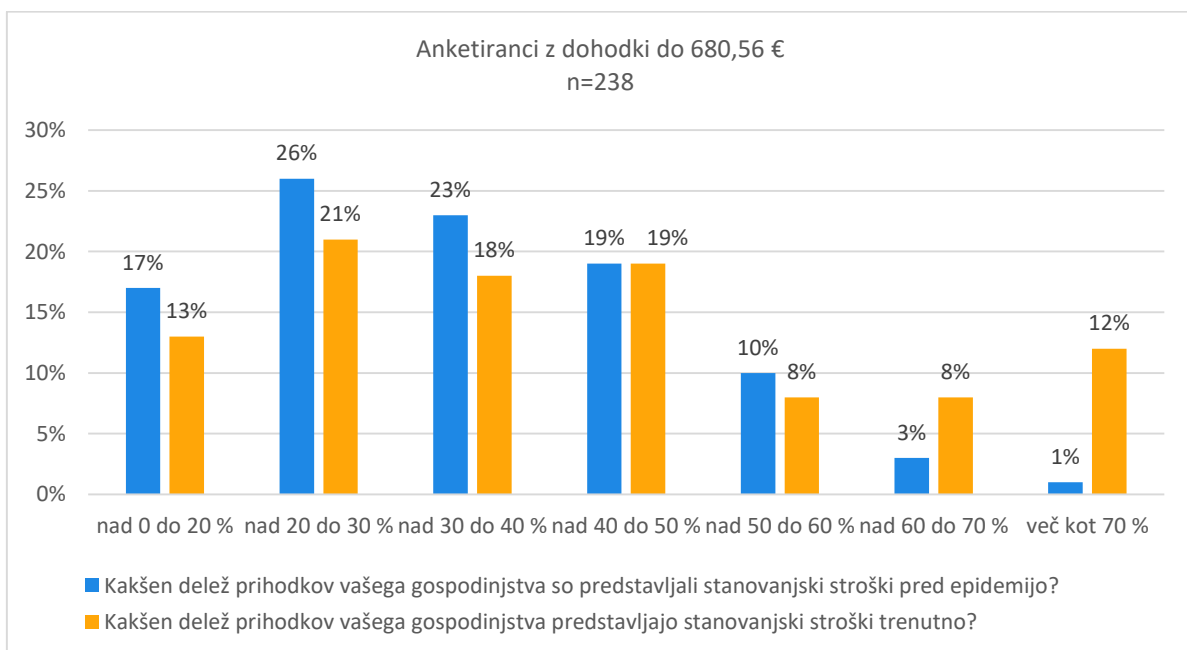
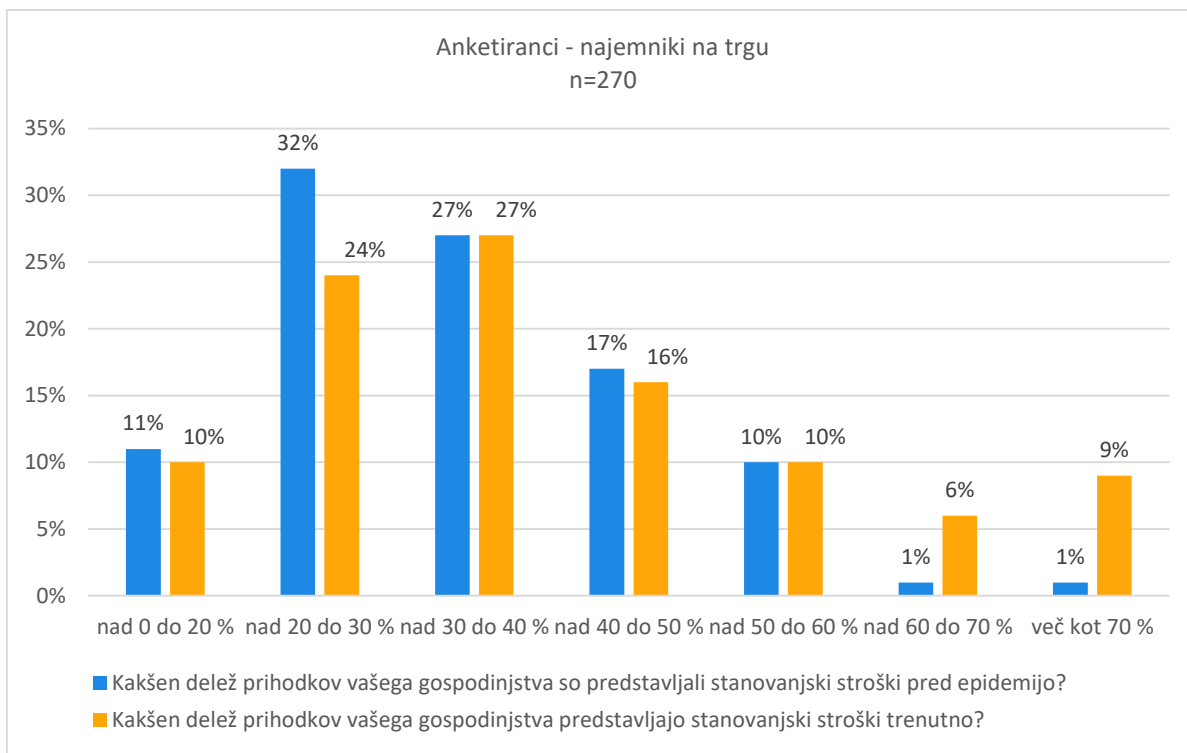
Lastniki s krediti so kot obliko podpore, ki bi jim prišla prav, največkrat navajali oprostitev dela stroškov kredita (24 %), pomoč pri plačevanju stroškov bivanja (elektrika, voda, internet, gretje,...) (22 %), davčne olajšave (20 %), zamrznitev odplačevanja kredita (17 %), pomoč pri odplačevanju kredita (14 %). Med lastniki s krediti velika večina do decembra ni zaprosila za reprogramiranje stanovanjskega kredita (94 %), 2 % je bila prošnja za reprogramiranje odobrena, 4 % pa ne, čeprav so za reprogramiranje zaprosili. Tudi za odlog plačevanja stanovanjskega kredita večina ni zaprosila (95 %), 2 % je bil odlog odobren, 3 % pa ne, čeprav so zanj zaprosili. Skoraj vsi, so v času zamrznitve kredita vseeno morali plačevati obresti.

OBREMENJENOST S STANOVANJSKIMI STROŠKI

Anketa je pokazala, da je veliko večji delež gospodinjstev preobremenjen s stanovanjskimi stroški v primerjavi s časom pred epidemijo. Pred epidemijo je 19 % vprašanih plačevalo za stanovanjske stroške več kot 40 % prihodkov gospodinjstva, medtem ko je bilo v času anketiranja takih že 25 %. V še posebej težkem položaju so po pričakovanjih najemniki tržnih stanovanj. Pred epidemijo je za stanovanjske stroške plačevalo več kot 40 % prihodkov gospodinjstva 29 % vprašanih, sedaj je takih že 41 %. Izredno preobremenjeni s stanovanjskimi stroški so tudi anketiranci z nizkimi prihodki. Med tistimi z dohodki do 680,56 € (kar je pod pragom revščine) je bilo v času reševanja ankete kar 12% takih, ki za stanovanje plačujejo več kot 70 % svojih prihodkov, pred epidemijo je bilo takih le 1 %.

Kakšen delež prihodkov vašega gospodinjstva so predstavljali stanovanjski stroški pred epidemijo in kakšnega predstavljajo trenutno?

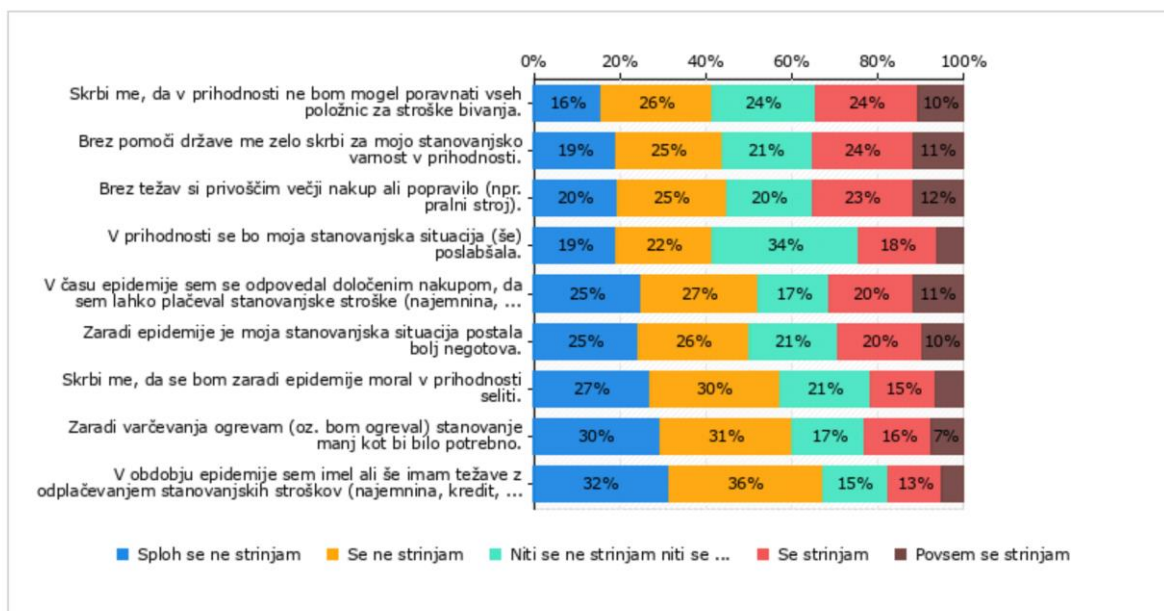

O STANOVANJSKIH RAZMERAH IN KAKOVOSTI BIVANJA

Epidemija je v dveh ozirih spremenila uporabo doma, sedaj veliko več časa preživimo doma, dom pa je prevzel še dodatne funkcije. Zaradi obojega so slabosti naših stanovanj postale toliko bolj vidne in poudarjene. Epidemija je za marsikoga dodatno otežila stanovanjski položaj in povečala tveganje energetske revščine. Kar 23% vprašanih je odgovorilo, da zaradi varčevanja ogrevajo (oz. bodo ogrevali) stanovanje manj kot bi bilo potrebno. Za 45% vprašanih pa bi večji nakup ali popravilo (npr. za pralnega stroja) predstavljal težavo.

“Vse pomanjkljivosti doma so postale z ostajanjem doma večje, bolj vidne in grožeče. Poleg tega da je stanovanje na sever zelo hladno in vlažno, se mi je spomladi pokvaril štedilnik. Mojster je dejal, da je fuč. Ob prvi možni priložnosti sem kupila kuhalnik na eno ploščo, na dve je bil predrag.”

Ocenite vaše strinjanje s spodnjimi izjavami. (n = 707)

Med anketiranci jih je le 54 % mnenja, da je stanovanje, v katerem bivajo, dovolj veliko, tudi za povečane potrebe, ki jih imajo med epidemijo. Pomanjkanje prostora je verjetno eden od razlogov, da je 58 % vprašanih mnenja, da so se med epidemijo meje med zasebnim in delovnim/študijskim prostorom preveč zabrisale, kar je negativno vplivalo na njihovo počutje.

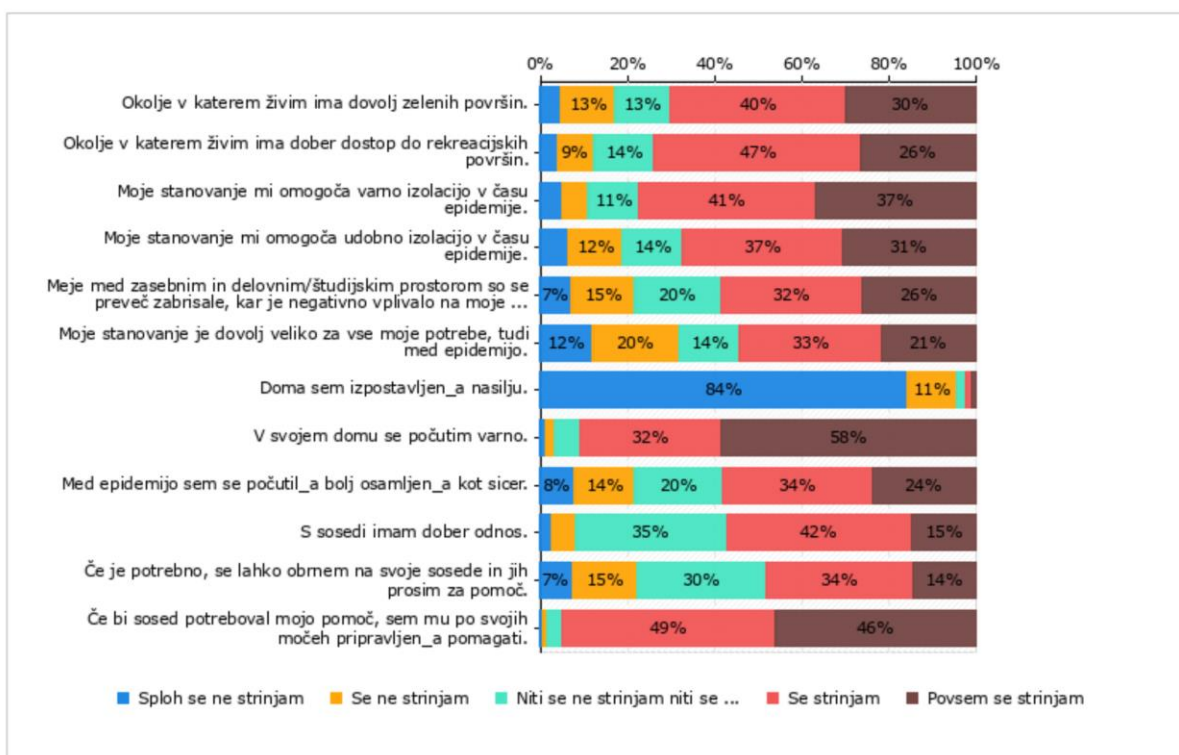
Med anketiranci večina doma ni izpostavljena nasilju, a med njimi je tudi 3 % takih, ki se v svojem domu ne počutijo varno. Ob sprejemanju ukrepov, ki nas za dolga obdobja zapirajo v lastne domove, bi bilo potrebno več pozornosti nameniti dejstvu, da tovrstni ukrepi nekatere, predvsem ženske in otroke, še dodatno ogrožajo, in poskrbeti, da imajo dovolj možnosti za podporo ali varen umik. Prenasičen, nedostopen in nevaren najemniški trg bistveno zmanjšuje možnosti stanovanjske mobilnosti in predvsem hitre možnosti selitve, tudi v primerih, ko je to res nujno.

57 % vprašanih pravi, da imajo s sosedi dober odnos, a le 48 % jih ocenjuje, da se na sosede lahko obrne in jih prosi za pomoč, če bi jo potrebovali. Po drugi strani pa jih veliko več, 95 %, pravi, da so po lastnih močeh pripravljeni pomagati sosedu, če bi ta pomoč potreboval. Iz ocen anketirancev lahko vidimo, da so v veliki večini pripravljeni pomagati, medtem ko jih skoraj pol manj meni, da bi pomoč prejeli tudi od svojih sosedov. Najverjetneje gre za posledico precej atomiziranega bivanja v stanovanjskih blokih, kjer se s sosedi velikokrat ne poznamo in ne gojimo posebnih odnosov, z njimi si nismo dovolj blizu, da bi lahko z gotovostjo rekli, da se nanje lahko obrnemo v stiski. Morda si bomo, s podatkom, da je večina pripravljena pomagati, v mislih, večkrat upali potrskati na sosednja vrata.

Med epidemijo pričakovano doživljamo več osamljenosti, ki je tudi sicer v zadnjih letih v porastu zaradi vedno bolj individualizirane družbe. 58 % vprašanih pravi, da se je med epidemijo počutilo bolj osamljene kot sicer. Morda je to tudi eden izmed razlogov, da si je kar 7% anketirancev v času epidemije na novo omislilo hišnega ljubljénčka.

“Tik pred epidemijo sem se iz Ljubljane preselil v manjši kraj, kar se je izkazalo za slabo, saj se mi je otežil stik s prijatelji. Sedaj sem precej osamljen, sem pa finančno preskrbljen. Delam od doma kot samostojni podjetnik.”

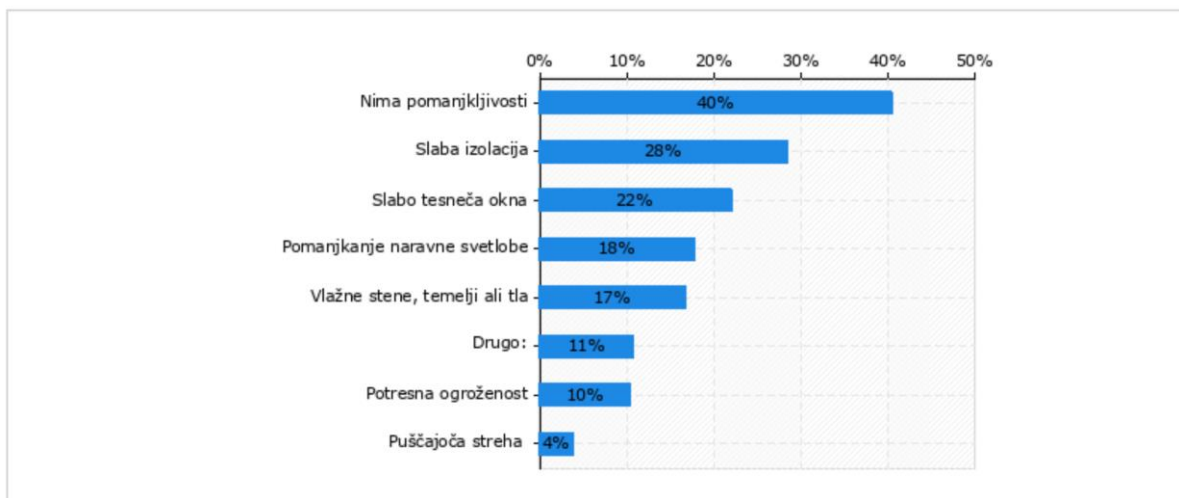
Ocenite vaše strinjanje s spodnjimi izjavami. (n = 689)

Kar 60 % anketirancev pravi, da živijo v stanovanju z vsaj eno od naslednjih pomanjkljivosti: 28 % anketirancev pravi, da ima njihovo stanovanje slabo izolacijo, 22 %, da okna slabo tesnijo, 18 %, da je v njihovem stanovanju pomanjkanje naravne svetlobe, 17 %, živijo v stanovanju z vlažnimi stenami, temelji ali tlemi, 10 % v stanovanju, ki je potresno ogroženo, 4 % pa pušča streha.

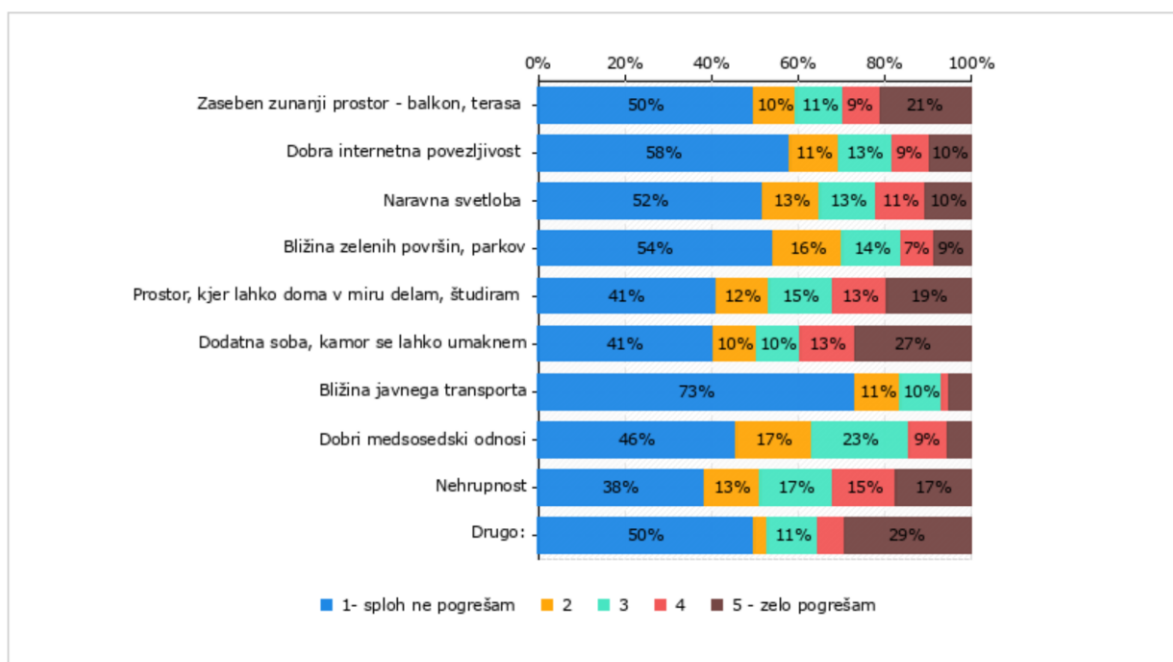
Ima vaše stanovanje katero od naslednjih pomanjkljivosti? (n = 682)

Možnih je več odgovorov

30 % anketirancev je odgovorilo, da med epidemijo pogrešajo zasebni zunanji prostor (balkon, teraso), 40 % pa dodatno sobo, kamor bi se lahko umaknili.

Katere značilnosti doma med epidemijo najbolj pogrešate (1 - sploh ne pogrešam, 5 - zelo pogrešam)? (n = 663)

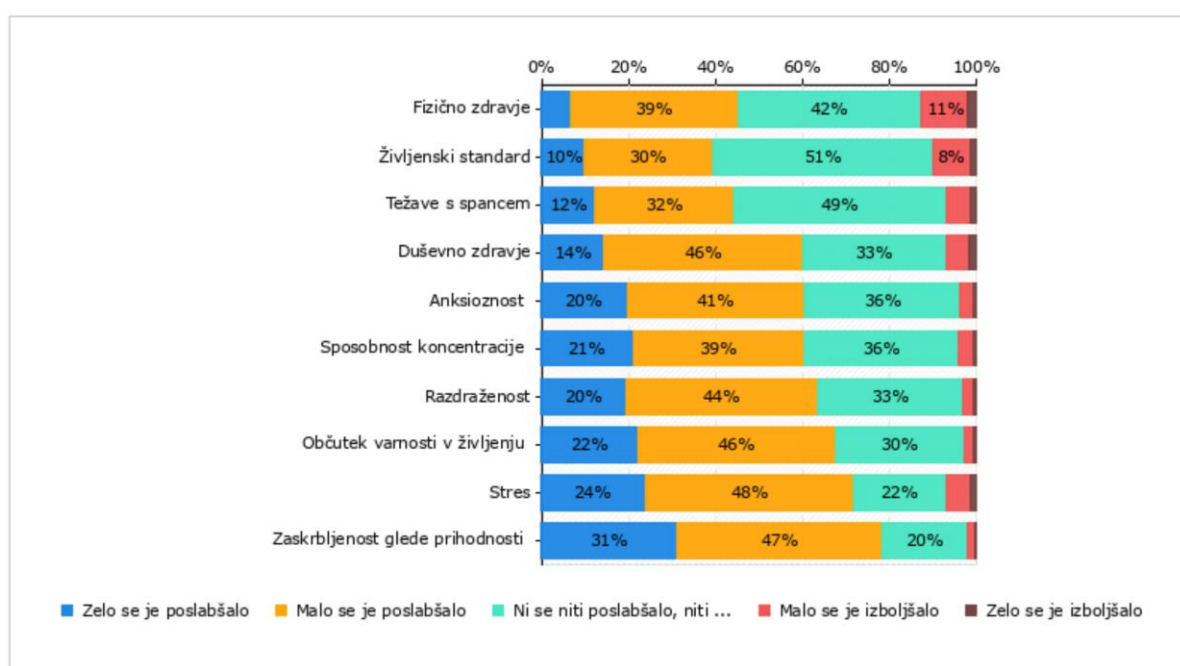
Neprimernosti svojih stanovanjskih razmer za ostajanje doma, sta anketiranci opisali takole:

»Preživljati karanteno/izolacijo skupaj z dvema majhnima otrokoma v stanovanju, ki ima 50 m², je nečloveško, kot v zaporu. Če nisi dovolj psihično močen, da obvladuješ svoje vedenje, ima to lahko zelo negativne posledice na otroke.«

“Z ukrepi dobiš občutek, da vsi živimo v hišah z vrtovi in delovnimi sobami za vsakega člana gospodinjstva. S 4-mesečnim dojenčkom v 2-sobnem stanovanju delo od doma za mojega partnerja enostavno ni možno.”

Večina vprašanih ocenjuje, da se jim je med epidemijo poslabšalo duševno zdravje, postali so bolj anksiozni (61 %), znižala se jim je sposobnost koncentracije (60 %), bolj so razdraženi (64 %), izgubili so občutek varnosti v življenju (68 %), zvišal se jim je stres (72 %) in povečala zaskrbljenost glede prihodnosti (78 %). Seveda je to rezultat raznolikih okoliščin povezanih s spremembami, ki jih je spodbudila epidemije, vendar pri tem ne gre zanemarjati izjemno močnega vpliva našega bivalnega prostora in z njim povezane ne/varnosti na naše počutje.

Kako se je v času epidemije Covid 19 spremenilo vaše stanje glede spodaj naštetih dejavnikov? (n = 660)

POZIV K UKREPOM

Stanovanja so neposredno in pomembno povezana z našim zdravjem, varnostjo, dostojanstvom, družbeno vključenostjo in blaginjo. V epidemiji je to postalo samo še bolj jasno. Prav zato številne vlade po svetu sprejemajo ukrepe, s katerimi naslavljajo tako stanovanjske stiske neposredne povezane z epidemijo kot tudi siceršnje naraščajočo stanovanjsko krizo. Ti na primer vključujejo prepoved deložacij za ranljive skupine, številna stanovanja za kratkoročno turistično oddajanja so aktivirali za dolgoročno oddajanje, zamrznitev plačevanja neprofitnih najemnin, subvencioniranje najemnin in povečano vlaganje v neprofitna stanovanja.

Vlado RS, občine in druge pristojne pozivamo k ukrepom, ki naj ublažijo trenutne stanovanjske stiske, povezane z epidemijo, ter vzpostavijo ukrepe, ki bodo dolgoročno povečali dostopnost in kakovost stanovanj:

Ukrepi za blažitev stanovanjskih stisk v času epidemije:

1. Oprostitev ali zamrznitev najemnine za gospodinjstva, ki so se jim zaradi epidemije znižali dohodki.
2. Zamrznitev plačevanja stanovanjskih posojil, reprogramiranje kredita in odprava plačevanja obresti v času zamrznitve kredita za kreditojemalce, ki so se jim zaradi epidemije znižali dohodki.
3. Zakonska prepoved deložacij.
4. Aktivacija praznih občinskih in državnih prostorov za stanovanja in socialne storitve.
5. Omogočiti bivanje študentom v študentskem domu in oprostitev plačila najemnine zaradi izgube življenjsko pomembnih prihodkov (iz naslova študentskega dela ali zmanjšanja družinskih prihodkov, iz katerih se pokrivajo stroški doma).
6. Vzpostavitev stanovanjske svetovalnice, ki bi nudila pravno in drugo podporo vsem, ki se znajdejo v stanovanjski stiski. Svetovalnica pa naj se ohrani tudi po epidemiološki krizi.

Ukrepi za ureditev stanovanjskega področja:

1. Povečanje vlaganja v gradnjo neprofitnih stanovanj in spodbujanje drugih oblik dostopne in nešpekulativne stanovanjske preskrbe.
2. Zagotovitev proračunskih sredstev oziroma systemskega vira financiranja gradnje javnih najemnih stanovanj.
3. Vzpostavitev ustrezne zemljiške in posojilne politike za podporo javne in/ali zasebne neprofitne, nizkoprofitne in združne stanovanjske preskrbe.
4. Systemska ureditev spodbud in mehanizmov v podporo razvoja stanovanjskega združenstva v Sloveniji.
5. Regulacija najemnega trga – več nadzora za preprečevanje oddajanja na črno, omejevanje višine najemnine (vezano na stanovanje in ne najemnika), spodbujanje dolgoročnih najemnih pogodb.
6. Odprava brezdomstva, sprejetje strategije in ukrepov po modelu Najprej dom (Housing first), ki je edini pristop s katerim lahko dosežemo odpravo brezdomstva.
7. Systemska ureditev dolgotrajne oskrbe in gradnja javnih domov za starejše, ki bodo tako prostorsko kot organizacijsko v skladu s sodobnimi smernicami.
8. Ureditev in omejitev kratkoročnega oddajanja stanovanj v turistične namene. Aktiviranje stanovanj, ki so se oddajala kratkoročno v turistične namene, za dolgoročno oddajanje.
9. Vključevanje širše javnosti v procese odločanja o razvoju in prihodnosti naših mest.
10. Dostopna stanovanja naj postanejo pomemben steber odpornosti in okrevanja po epidemiji – nepovratna in povratna EU sredstva naj se namenijo za gradnjo novih dostopnih in trajnostnih stanovanj.